

(המשך מעמוד 11)

למהות המדיניות הישראלית (תקציב הביטחון) או למהות החברה הישראלית (ההון השחור). תחת זאת ניסה המימסר תרופות-פלא קטנטנות (עיסקות חבילה). כשזה נכשל, אילתר, תוכנית כלכלית שהיתה אמנם רצינית יותר, אך שהיתה גם היא חלקית ומקוטעת.

מול פני הסכנה הגדולה ביותר — עליית הגזענות בפנים, כריחת הנוער מן הרמוקרטיה, שרשרת מעשי האלימות של הטרור ההררי — עמד המימסר חסר-עצות.

במשך כל השנה היה המימסר עסוק במשברונים פנימיים. שגבלו ברכילות. הוא לא תיפקד כהנהגה של מדינה וחברה.

המציאה, רישון, לרמץ

בין המילים שריחפו על פני תשמ"ה, הווכחה יותר מכל מילה לאטינית, שלא נמצא לה תרגום עברי: רוטאציה. "רוטה", בלאטינית, הוא גלגל. רוטאציה היא הפעולה הסיבובית של הגלגל, המסתובב סביב הציר של עצמו. כסלאנג הפוליטי, רוטאציה פירושה חילופי-אישים בתפקיד, על פי הסכם מראש. ממשלת-האחרות-הלאומית קמה שבועיים לפני סוף תשמ"ד, בעיקבות הבחירות לכנסת ה-11, אשר נתנו מישקל שווה בריוק לשני גושים: גוש מרכז-שמאל-דתי-מתון וגוש מרכז-ימין-דתי-קיצוני. המאבק על התפקיד המכריע של ראש-הממשלה הסתיים בהסכם על חילופים נראש הצמרת במחצית תקופת-הכהונה — הסכם הרוטאציה.

במשך כל תשמ"ה הילכה הרוטאציה אימים על מחנה אחר, הפיחה תיקוות במחנה השני. היא גם גרמה לחישובים טאקטיים מסובכים בקרב האישים היריבים בתוך כל אחד משני הגושים. רעיון הרוטאציה, שאינו אלא פיתרון טאקטי לבעייה מישנית, לבש צורה של בעייה לאומית כשלעצמה, העסיק את הפרשנים עד כוש. הוא שכש וסירס כל סוגיה לאומית שעלתה על הפרק, ובכלל זה הבעיות הגורליות ביותר לעתיד המדינה.

מצב זה העניק מעמד מיוחד-כמינו לחתן המיועד של השימחה — יצחק שמיר, ראש-הממשלה האחרון, ואולי הבא. מכיוון שהמעמד הוענק לו אישית, וכל הזכויות הפוליטיות הכרוכות בו נרשמו גם הן על שמו האישי, היה זה באמת מעמד חסרת-תקדים. שמיר הוא קנאי קשוח בליבו, הוא לא השתנה ולא התרכך מאז שהיה ראש המיבצעים של לח"י, ופקר אישית לבצע פיגועים שבהם נהרגו בני-אדם משני הצדדים. אך הוא גם אדם נעים-הליכות במגע אישי, סביר ומתון בשיחות פרטיות.

השנה נקרע בין שני צרכים. מצד אחד ביקש להגיע בשלום לביצוע רוטאציה, שתחזיר אותו ואת מפלגתו למישור הבכירה. משום כך נטה לפשרה עם המערך, ניסה לשמור על שלום-כית כימעט בכל מחיר. אחד הפסוקים האופייניים של השנה הושמע עליידי אחד מנושאי-כליו, דן מרידור, שאמר בהומור חצי-רציני: "לא נפיל את הממשלה גם אם תחזיר את ירושלים".

אולם יריבו של שמיר בתנועת-החרות לא היו מעוניינים ברוטאציה זו, שתבצר — אם תבצע — את מעמדו כמנהיג המפלגה. לכן עשו את הכל כדי לפוצץ את הממשלה, עליידי קביעת עמדות נוקשות ובלתי-מתפשרות. שמיר נאלץ להתחרות עם יריבים אלה, ולהיות נוקשה כמותם. כך מצא את עצמו במילכוד כפול: הקיצוניים במפלגתו הכתיבו לו קו לאומני קיצוני, והוא עצמו נאלץ להכתיב לממשלה קו נוקשה זה.

שמיר לא נחלץ ממילכוד זה, ועל כן היה נתון בכתונת-כפיה. הוא לא היה איש-השנה של תשמ"ה, כשם שלא היה איש-השנה של תשמ"ד, השנה שבה עמד כראש הממשלה ואיבד את השילטון.

שרון ולוי: המתנה לאסון

התואר גם לא הגיע ליריבו, אריאל שרון. "אריק" רמזי הרחפור הוא האיש היחיד שזכה שלוש פעמים בתואר איש-

יעלה? לא יעלה? יצחק שמיר, המועמד לרוטאציה, עולה במדרגות לבימת כינוס ממלכתי

מיפלגתו, כדי להתחיל במירוץ חדש אל ראשות-הממשלה והשילטון העליון.

ההודמנות לא הגיעה. סיקר-רע-הקהל הראו כי מנייתו בקרב הציבור ירודות, וכי בקרב חלק ניכר של הציבור הוא מעורר פחד, התנגדות עמוקה ואף סלידה. גם הוא היה במילכוד: כדי לרכוש שוב מקום בליבו של ציבור זה, הנאור יותר, היה עליו למתן את עמדותיו, אך אילו עשה כן היה מאבד את הציבור היותר פרימיטיבי, שנשאר עדיין נאמן לו.

יתר על כן, שרון חשש לאבד את כוחו בקרב המחנה הגדל של הימין הקיצוני, שמצא לו מנהיגים חדשים ברמותם של מאיר כהנא, דומיו ומחיקו.

המסקנה של שרון: להיות קיצוני בין הקיצוניים, לוותר על הציבור שבמרכז הבימה, ולאמץ לעצמו בכל הודמנות את העמדות הקיצוניות ביותר. בכך הגביר את הפחדים מפניו. אך הוא הביך את שמיר וקיווה לנצל את הינאמיות של הימין הקיצוני כדי לתפוס את השילטון בתנועת-החרות.

ככל דרכו הארוכה התרכז שרון תמיד ביעד המיידי, תוך התעלמות מן הצרכים האיטראטגיים ארוכי-הטווח. כך פעל גם השנה. היעד המיידי היה הרחת שמיר — ותוך כדי כך דחק את עצמו לפינה הימנית-קיצונית.

במשך השנה הרעיש שרון מדי פעם עולמות. כך כינה את סם לואיס, השגריר האמריקאי, שסיים את תפקידו רבי-השנים, בשם "שקרן". מדי פעם העליב והשמיץ את עמיתיו בממשלה ובלכיד, לפעמים תוך שימוש בביטויים גסים (רגילים פתוחות לשלום). זה הנחיל לו פירסומת לרגע, אך זה הזיק לסיכוייו בטווח הארוך. אם שרון היה מתוסכל, הרי דויד לוי היה מתוסכל כפליים. גם הוא, כמו שרון, היה מעוניין בהפלת הממשלה ובחיסול הרוטאציה, כדי לרשת את שמיר במפלגה. פעם אף ניסה לפוצץ את מושב המרכז של תנועת-החרות, והדברים הגיעו עד לסף תיגרת-ידיים. העילה האופיינית: קבלת לע"ם — מפלגה שאינה קיימת, ושלא היתה קיימת מעולם — לתנועת-החרות.

לוי הפך את עצמו לאופוזיציה-של-איש-אחד למדיניות הכל-כלית של הממשלה — אותה הממשלה שהוא הוסיף לכהן בה כסגן-ראש-הממשלה. הפרשנים התרגלו לכנות את גישתו בשם "פופוליוס".

גם זו מילה לאטינית. היא גוזרה מן המילה "פופולוס" (עם). פופוליוס פירושו — לדרת אל העם, להתחנף אליו, תחת להנהיג אותו ולשמש לו רוגמה. הפופוליוס של לוי היה דמגוגיה פשוטה ושקופה, ללא נסיון להציב תוכנית רצינית נגדית.

רק פעם אחת השנה נראה לוי כמדינאי רציני — כאשר הצביע בממשלה למעו הנסיגה מלכנון, בניגוד לשאר שרי חרות, וכך

השנה — כאשר הקים את הליכוד (תשל"ג), כאשר הגיע למישרד הביטחון (תשמ"א) וכאשר יצא למילחמת-הלבנון הרתי-האסונות (תשמ"ב). תשמ"ה היתה בשבילו שנה של תיסכול חסר-מנוחה. את חודשיה הראשונים בילה בארצות-הברית, שם ניהל במרץ עצום מישפט חסר-חשיבות שהגיש נגד השבועון טיים. הוא הפסיד בהרעה המישפטית. לאחר-מכן עסק בחוסר-חשק במישרד שהמערך נאלץ להעניק לו בממשלה — מישרד התעשייה-הזהמיסחר. במשך כל השנה המתין להודמנות להפיל את הממשלה, להפוך את עגלת הרוטאציה ולתפוס את ראשות

המתאבדת: חנה מאידלי, הנערה השיעית שגרמה לקטל ליד מטולה, במישרד מוקלט